

Till
Kommunfullmäktige i Västerås Stad

Revisionsberättelse för år 2020

Vi av kommunfullmäktige utsedda revisorer i Västerås stad har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelser och nämnder och genom utsedda lekmannarevisorer den verksamhet som bedrivits i stadens bolag.

Styrelser och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten samt för återredovisning till kommunfullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt kommunfullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och stadens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Revisionen har noterat att stadens organisation har påverkats av coronapandemin, men vi ser att kommunstyrelsen och nämnderna har vidtagit åtgärder för att hantera situationen på ett rimligt sätt. Revisionen har inte identifierat några väsentliga brister utifrån känd information, men avser att fortsatt följa utvecklingen nogsamt.

I vår granskning har vi noterat att den interna kontrollen rörande rutiner för inköp och upphandlingar inte är tillräcklig. Vår bedömning grundar sig i att det saknas en strategisk styrning och uppföljning av upphandlings- och inköpsverksamheten, i enlighet med upphandlingspolicyns intentioner. Vår bedömning är att detta är mycket allvarligt och vi är starkt kritiska till kommunstyrelsens uppsikt och samordnande roll rörande dessa väsentliga processer. Vi har för avsikt att särskilt följa kommunstyrelsens åtgärder under 2021 för att stärka den interna kontrollen rörande dessa områden.

Revisorerna har de fyra senaste åren noterat omfattande brister i individ- och familjenämndens ekonomi- och verksamhetsstyrning samt interna kontroll. I likhet med tidigare år har underskott fortsatt att redovisas även under år 2020. Revisorerna har med anledning av detta genomfört utökade informationsinhämtningar och granskningsinsatser av nämnden. Vi har noterat att flera viktiga åtgärder har vidtagits för att nå en ekonomi och verksamhet i balans. Vår bedömning är dock att obalanser fortfarande föreligger och uppmanar därför nämnden att prioritera fortsatt kraftiga och tydliga åtgärder för att nå en ekonomi i balans fullt ut.

Västerås stads revisorer

I vår granskning av äldrenämndens styrning av kvalitet och valfrihet inom hemtjänsten har vi noterat en rad allvarliga brister. Bland annat saknas ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, vilket är mycket allvarligt. Med anledning av detta är vi starkt kritiska till äldrenämndens verksamhetsstyrning år 2020 och vi har för avsikt att nogsamt följa upp nämndens åtgärder under år 2021.

Under året har revisionen genomfört en uppföljning av Fastighetsnämndens samt Nämnden för idrott, fritid och förebyggandes hantering av det så kallade Rocklundaaavtalet. Vår samlade bedömning är att den interna kontrollen har varit otillräcklig. Vår kritik rör huvudsakligen otillräckliga beslutsunderlag och bristande styrning. Med anledning av detta uppmanar vi ovanstående nämnder samt kommunstyrelsen att prioritera åtgärder för att möta de rekommendationer som revisionen lämnat i sina granskningar. Detta för att skapa förutsättningar för en tillräcklig intern kontroll och styrning framgent.

Vi bedömer sammantaget att styrelser och nämnder i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillräckligt sätt. Vi är dock starkt kritiska till att det föreligger tydliga brister i stadens struktur för intern kontroll, inom flera väsentliga områden.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Vi vill dock understryka vikten av att staden stärker sin kontroll rörande redovisning av finansiell leasing.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas resultat enligt årsredovisningen i huvudsak är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som kommunfullmäktige uppställt.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelser och nämnder samt enskilda ledamöter i dessa organ.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige godkänner stadens årsredovisning för 2020.

Vi åberopar bifogad redogörelse och bifogade rapporter.

Västerås stads revisorer

Västerås den 25 mars 2021

Asta Matikainen Lecklin

Åke Johansson

Elisabeth Löf

Jörgen Eklund

Hannah Widmark

Fredrik Domert

Barbara Conte

Ulf Nygren

Hans Stergel

Kerstin Ånevall Lind

Bilagor

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

Revisorernas redogörelse för 2020

Granskning av årsbokslut 2020

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

JÖRGEN EKLUND

Undertecknare 1

Serienummer: 19450319xxxx

IP: 188.148.xxx.xxx

2021-03-25 09:06:54Z

ULF NYGREN

Undertecknare 1

Serienummer: 19570124xxxx

IP: 185.91.xxx.xxx

2021-03-25 09:17:43Z

HANS STERTEL

Undertecknare 1

Serienummer: 19430526xxxx

IP: 5.243.xxx.xxx

2021-03-25 09:30:12Z

BARBARA CONTE

Undertecknare 1

Serienummer: 19530629xxxx

IP: 188.148.xxx.xxx

2021-03-25 10:09:06Z

Mariana Elisabeth Löf

Undertecknare 1

Serienummer: 19611023xxxx

IP: 92.34.xxx.xxx

2021-03-25 10:18:43Z

ÅKE JOHANSSON

Undertecknare 1

Serienummer: 19550519xxxx

IP: 79.138.xxx.xxx

2021-03-25 11:12:02Z

ASTA MATIKAINEN LECKLIN

Undertecknare 1

Serienummer: 19501211xxxx

IP: 83.254.xxx.xxx

2021-03-25 11:16:11Z

Karl Fredrik Domert

Undertecknare 1

Serienummer: 19710214xxxx

IP: 165.225.xxx.xxx

2021-03-25 14:35:15Z

Penneo dokumentnyckel: 6ACWG-HJP2D-J35XW-K58JN-A55XB-JAPJA

Detta dokument är digitalt signerat genom Penneo.com. Den digitala signeringsdaten i dokumentet är säkrad och validerad genom det datogenererade hashvärdet hos det originella dokumentet. Dokumentet är låst och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. All kryptografisk information är innesluten i denna PDF, för framtida validering om så krävs.

Hur man verifierar originaliteten hos dokumentet

Detta dokument är skyddat genom ett Adobe CDS certifikat. När du öppnar

dokumentet i Adobe Reader bör du se att dokumentet är certifierat med **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com> Detta garanterar att dokumentets innehåll inte har ändrats.

Du kan verifiera den kryptografiska informationen i dokumentet genom att använda Penneos validator, som finns på <https://penneo.com/validate>

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

HANNAH WIDMARK

Undertecknare 1

Serienummer: 19890928xxxx

IP: 90.129.xxx.xxx

2021-03-25 14:35:49Z

Kerstin Ånevall Lind

Undertecknare 1

Serienummer: 19500621xxxx

IP: 213.113.xxx.xxx

2021-03-25 14:47:13Z

Detta dokument är digitalt signerat genom Penneo.com. Den digitala signeringsdatan i dokumentet är säkrad och validerad genom det datogenererade hashvärdet hos det originella dokumentet. Dokumentet är låst och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. All kryptografisk information är innesluten i denna PDF, för framtida validering om så krävs.

Hur man verifierar originaliteten hos dokumentet

Detta dokument är skyddat genom ett Adobe CDS certifikat. När du öppnar

dokumentet i Adobe Reader bör du se att dokumentet är certifierat med **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com> Detta garanterar att dokumentets innehåll inte har ändrats.

Du kan verifiera den kryptografiska informationen i dokumentet genom att använda Penneos validator, som finns på <https://penneo.com/validate>

Västerås stad

Granskning av årsbokslut/årsredovisning 2020

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	4
1.1 Syfte	4
1.2 Avgränsning och metod	4
2. Västerås stads ekonomiska läge	6
2.1. Ekonomiskt resultat	6
2.2. Soliditet.....	7
3. God ekonomisk hushållning.....	7
3.1. Lagstadgade krav	7
3.2. Avstämning av balanskravet	8
3.3. Finansiella mål.....	8
3.4. Verksamhetsmål.....	9
3.5. Sammanfattande bedömning avseende god ekonomisk hushållning	10
4. Intern kontroll	11
4.1. Bokslutsprocessen.....	11
5. Resultaträkningen	12
6. Balansräkningen	14
6.1. Mark, byggnader och tekniska anläggningar.....	14
6.2. Maskiner och inventarier	15
6.3. Lager och förråd	15
6.4. Övriga materiella anläggningstillgångar, pågående investeringar/exploateringar	16
6.5. Finansiella anläggningstillgångar	16
6.6. Kortfristiga fordringar	16
6.7. Kortfristiga placeringar	16
6.8. Kassa och bank	17
6.9. Avsättningar.....	17
6.10. Långfristiga skulder.....	17
6.11. Kortfristiga skulder	18
6.12. Ansvarsförbindelser och ställda säkerheter.....	18
6 Kassaflödesanalys	18
7. Tilläggsupplysningar	19
7.1. Redovisningsprinciper.....	19
8 Granskning av årsredovisning	19
9 Granskning av sammanställd redovisning.....	19

Sammanfattning

På uppdrag av Västerås stads förtroendevalda revisorer har EY granskat stadens årsbokslut samt års- och sammanställda redovisning för 2020. Föregående års siffror anges inom parentes. I de fall omräkning har skett till följd av ändrade redovisningsprinciper är det de omräknade siffrorna som anges inom parentes.

Här följer en summering av väsentliga iakttagelser från granskningen:

- ▶ Grundat på vår granskning har det inte framkommit några omständigheter som ger oss anledning att anse att årsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med god redovisningssed. Detta gäller såväl stadens redovisning som den sammanställda redovisningen.
- ▶ Västerås stad bedöms följa god redovisningssed, men har liksom många andra kommuner i Sverige, inte tillämpat redovisningsregler för finansiell leasing. Under 2020 har ett omfattande arbete genomförts i syfte att påbörja tillämpning av redovisning finansiell leasing. Projektet hann dock inte fullt ut i mål och fortsätter därför in på 2021. Förväntade effekter på redovisningen beskrivs på ett tydligt sätt i årsredovisningen. Anläggningstillgångar förväntas öka med 1,9 miljarder kr och leasingskulder med 2,2 miljarder kr.
- ▶ I årsredovisningen för 2020 gör kommunstyrelsen bedömningen att Västerås stad har en god ekonomisk hushållning men att det finns områden som behöver utvecklas och förbättras. Kommunstyrelsen gjorde samma bedömning i föregående års årsredovisning. Staden har tre övergripande finansiella mål som kopplas till god ekonomisk hushållning, varav samtliga är uppfyllda. Bedömningen baseras också på en sammanvägd bedömning av verksamhetsmålen uppfyllelse. Vår bedömning är att en stor utmaning vad gäller god ekonomisk hushållning är de återkommande väsentliga negativa budgetavvikelseerna för vissa nämnder, främst individ- och familjenämnden.
- ▶ Årets resultat för Västerås Stad uppgår till 543 Mnkr (529 Mnkr) vilket är väsentligt högre än budgeterat resultat på 117 Mnkr. Avvikelsen mot budget förklaras bland annat av generella stadsbidrag är 289 Mnkr högre än budgeterat som en följd av regeringens beslut om ökade statsbidrag till följd av förväntade effekter av pandemin på kostnader och skatteintäkter. Skatteintäkterna har dock minskat med 120 Mnkr. Ej budgeterade reavinster och exploateringsvinster uppgår till 236 Mnkr som inte budgeteras.
- ▶ Resultatet enligt balanskravet uppgår till 509 Mnkr (230 Mnkr) och är därmed uppfyllt för år 2020.
- ▶ Nämnderna redovisar sammantaget en positiv budgetavvikelse om 78 Mnkr. Den positiva avvikelsen förklaras i årsredovisningen främst vara en effekt av kostnadsminskningar kopplade till pandemin. Flera nämnder som hade underskott under föregående år har i år positiv avvikelse mot budget vilket är tillfredställande.
- ▶ Det är fortfarande ett väsentligt underskott i Individ- och familjenämndens verksamheter som totalt visar en negativ resultatavvikelse med -69 Mnkr inkl flykting, vilket är ett lägre underskott än föregående år då underskottet uppgick till -98 Mnkr inkl flykting. Nämnden har dock kompenseras 2020 med uppräknade av budgettram med 50 Mnkr utöver pris- och lönekomensation.

- ▶ Årets investeringar uppgick till 1 193 Mnkr (1 056 Mnkr) med en genomförandegrad på 71% (64%). Riktningen på genomförandegraden är positiv jämfört med tidigare år. Under året har det varit flera färdiga investeringar såsom Irstaskolan, gruppboende på Flisavägen och planskild korsning vid Kraftverksvägen/Johannisbergsvägen. Orsaken till att alla budgeterade investeringar inte genomförs är framför allt försenade detaljplaner, överklagade planer och upphandlingar. Projekt som har försenats finns inom samtliga verksamheter. Det är viktigt att bedöma och analysera vilka effekter denna investeringstakt får på stadens övergripande målsättning.
- ▶ Årsredovisningen har en tillräcklig struktur och ger en god bild av stadens ekonomi samt bra information om väsentliga händelser och utveckling under året. Det är dock vår uppfattning, i likhet med föregående år, att analys och utvärdering av kommunstyrelsens och nämndernas måluppfyllelse bör utvecklas ytterligare till kommande år.
- ▶ Bokslutsprocessen har i samband med årsbokslutet fungerat tillfredsställande. Dokumentationen har varit bra och upprättade tidsplaner har följts. I år så har det varit en digital dokumentation vilket har fungerat på ett tillfredsställande sätt. Förbättringsmöjligheter finns alltid gällande dokumenterade analyser av förändringen på balanskontona.
- ▶ Uppföljning av årets internkontrollplaner sker i samband med bokslutet och redovisas då till kommunstyrelsen. Uppföljningen är en del av den interna styrningen och den sätter fokus på risker som bör kontrolleras, följas upp och hanteras. Uppföljningen av internkontrollplanerna för år 2020 anger att den interna kontrollen bedöms som tillfredsställande. Vår bedömning är att den interna kontrollen är tillräcklig.
- ▶ Kassaflödet från den löpande verksamheten i koncernen uppgår till 1 174 Mnkr vilket inte har räckt till för att finansiera investeringsverksamheten som bidragit med ett negativt kassaflöde om -2703 Mnkr. Finansieringsverksamheten har bidragit med ett kassaflöde om 1 480 Mnkr, till följd av ökad nettoupplåning. Totalt har likvida medel minskat med -50 Mnkr.
- ▶ Rutiner för hantering av manuella bokföringsorders behöver fortsatt stärkas. Det behöver kvalitetssäkras att det finns tillräckliga underlag till dessa som uppfyller den kommunala bokförings- och redovisningslagens krav och att de är strukturerade på ett tydligt sätt.
- ▶ Kommunens anläggningsregister har vissa brister. Den är inte helt komplett med all information utan det kräver en viss manuell handpåläggning för att få med all information. Exempelvis så saknas kompletta nyttjandeperioder, ingående ackumulerade avskrivningar samt årets avskrivningar.

1. Inledning

1.1 Syfte

Granskningen omfattar årsredovisningen för kommunen och kommunkoncernen (sammanställd redovisning) med fokus på den finansiella informationen i årsredovisningen avseende verksamhetsåret 2020. Uppföljning av målen för god ekonomisk hushållning ingår även i granskningen.

Syftet med granskningen är att:

- ▶ bedöma om årsredovisningen är upprättad enligt Lag om kommunal redovisning och god sed för kommuner och därmed ger en rättvisande bild över resultat och ställning.
- ▶ bedöma om balanskravet har uppnåtts,
- ▶ bedöma om de av fullmäktige antagna finansiella målen uppnåtts,
- ▶ bedöma om verksamheten bedrivits så att fullmäktiges beslutade mål och inriktningar för god ekonomisk hushållning för verksamheten uppnåtts,

Med rättvisande bild avses:

- ▶ att redovisade tillgångar och skulder existerar och avser staden,
- ▶ att redovisade tillgångar och skulder värderats och klassificerats korrekt,
- ▶ att stadens samtliga tillgångar och skulder medtagits,
- ▶ att inkomster och utgifter i allt väsentligt periodiserats korrekt avseende verksamhetsår samt
- ▶ att god redovisningssed i övrigt uppfylls bland annat vad gäller krav på information i förvaltningsberättelsen och i tilläggsupplysningarna.

I denna rapport sammanfattas våra mest väsentliga iakttagelser. Vidare lämnas ett antal rekommendationer.

1.2 Avgränsning och metod

Enligt kommunallagen 12 kapitel ställs krav på revisorerna att bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Granskningen av årsbokslutet samt års- och koncernredovisningen är en del av den grundläggande granskningen som fastställts av de förtroendevalda revisorerna i revisionsplanen för år 2020.

Granskningen sker i enlighet med god revisionsmed i kommunal verksamhet.

Granskningen omfattar följande delar av årsredovisningen:

- ▶ förvaltningsberättelsen och nämndernas redogörelse i årsredovisningen,
- ▶ resultaträkningen,
- ▶ balansräkningen,
- ▶ kassaflödesanalysen,
- ▶ tillämpade redovisningsprinciper, noter samt kommentarer,
- ▶ sammanställd redovisning (koncernredovisning).

Den kommunala särarten påverkar revisionens innehåll, planering och genomförande. Revisionen av kommunal verksamhet styrs främst av kommunallagen, den kommunala redovisningslagen, Rådet för kommunala redovisningsrekommendationer, skriften "God revisionsd i kommunal verksamhet" (utgiven av SKL), samt av fullmäktige fastställt revisionsreglemente.

En revision innefattar att granska ett urval av underlag för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I revisionen ingår också att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten.

Granskningsplaneringen har gjorts med utgångspunkt från en väsentlighets- och riskanalys av stadens verksamhet. Väsentliga förändringar i jämförelse med tidigare år som kan påverka redovisningen har analyserats. Bokslutsprocessen, bokföringen och kontrollmiljön har utvärderats. Utifrån dessa avvägningar har vi inriktat vår granskning på de resultat- och balansposter som vi bedömt väsentliga. Granskningen omfattar såväl analytisk granskning som substansgranskning. Resultaträkningen utgör ett väsentligt revisionsområde. Fokus har lagts på intäktsredovisning och väsentliga kostnadsposter. Vi har genom stickprovskontroll granskat räkenskapsmaterial avseende väsentliga resultat- och balanskonton.

2. Västerås stads ekonomiska läge

2.1. Ekonomiskt resultat

Redovisat resultat fördelar sig enligt följande (Mnkr):

RESULTATRÄKNING (Mnkr)

	Bokslut 2020	Budget 2020	Bokslut 2019
Verksamhetens intäkter	2 414	1 939	2 138
Verksamhetens kostnader	-10 453	-10 333	-9 975
Avskrivningar	-373	-339	-318
Verksamhetens nettokostnader	-8 412	-8 733	-8 156
Skatteintäkter	7 134	7 254	7 087
Generella statsbidrag och utjämning	1 785	1 512	1 374
Verksamhetens resultat	506	33	305
Finansiella intäkter	248	187	626
Finansiella kostnader	-212	-103	-402
Resultat efter finansiella poster	543	117	529
Extraordinära poster	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	543	117	529

Årets resultat uppgår till 543 Mnkr (529 Mnkr) vilket är väsentligt bättre än budgeterat resultat på 117 Mnkr. Avvikelsen mot budget är till följd av att skatteintäkterna och generella statsbidrag har ökat med netto 152 Mnkr baserat på de beslut som regeringen har tagit för att täcka lägre skatteintäkter till följd av pandemin. Dessutom uppgår ej budgeterade reavinster och exploateringsvinster till 236 Mnkr.

Verksamhetens resultat på 506 Mnkr är högre än föregående årets resultat på 305 Mnkr men även väsentligt högre än budget på 33 Mnkr. Fastighetsnämnden har som alltid större avvikelser mot budget för exploateringsvinster och reavinster som inte budgeteras och uppgår tillsammans till 232 Mnkr.

Skatteintäkterna är något högre än föregående år och uppgår till 7 134 Mnkr (7 087 Mnkr). De är dock 120 Mnkr lägre än budgeterat, främst till följd av nedgång i arbetade timmar.

Däremot så har de generella statsbidragen och utjämning ökat mot föregående år och budget. Ökningen ligger främst inom generella statsbidrag med en ökning på 289-Mnkr mot budget. I prognosen framöver så kommer den för 2021 uppgå till 69 Mnkr och för 2022 till 20 Mnkr och sedan upphöra.

Årets resultat, exklusive reavinster och dylikt som ska motsvara årets resultat för avstämning mot balanskrav, uppgår till 509 Mnkr (föregående år 230 Mnkr) vilket innebär att balanskravet för år 2020 uppnås.

Årets resultat, exklusive reavinster, exploateringsöverskott och övriga jämförelsestörande poster, uppgår till 420 Mnkr, vilket är 4,7% av skatteintäkter och bidrag att jämföra med årets budgeterade överskott på 1,3%. Förbättringen mot budget förklaras bland annat av de ökade

intäkter som har varit under året avseende generella stadsbidrag beskrivet ovan. Det långsiktiga överskottsmålet är 2,5 %.

Det har skett en förbättring av resultatet genom att flertal nämnder som tidigare har redovisat underskott nu redovisar en positiv avvikelse mot budget. Individ- och familjenämnden fortsätter att redovisa väsentliga underskott, trots en förstärkning av budgeten 2020 med 50 Mnkr.

Det är viktigt att fortsätta att säkerställa att nettokostnader över tid inte ökar mer än skatteintäkterna. För god ekonomisk hushållning bör nettokostnader inte överstiga 98 % av skatteintäkterna. Skatteintäkter och generella bidrag har ökat med 5,4 % jämfört med 2019 och verksamhetens nettokostnader exkl jämförelsestörande poster har ökat med 3,1 %. Balanskravsresultatet har ökat väsentligt jämfört med föregående år men det är fortsatt viktigt med kostnadskontroll för att ha en ekonomi i balans eftersom årets resultat är påverkat av extra statsbidrag och lägre kostnader i nämnderna till följd av pandemin, samt engångsposter.

Finansnettot uppgår till 37 Mnkr (224 Mnkr) vilket är lägre än budgeten som uppgår till 84 Mnkr. Finansnettot är även väsentligt lägre jämfört med föregående år vilket främst förklaras av att vinst vid försäljning av värdepapper uppgick till 473 Mnkr 2019 och 48 Mnkr 2020. Värdepappersportföljen har hanterats i enlighet med finanspolicyn, vilket innebär en omviktning från aktier till räntebärande instrument vid nedgångar.

2.2. Soliditet

Soliditeten är ett mått på långsiktig finansiell styrka och visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med eget kapital. Soliditeten uppgår till 38 % vilket är samma nivå som föregående år. Stadens utlåning till bolagen via internbanken får betydande påverkan på balansomslutningen och på soliditeten. Enligt kommunala bokförings- och redovisningslagen ska pensionsåtaganden intjänade före år 1998 redovisas som ansvarsförbindelser och ingår alltså inte i skulderna. Det mest korrekta soliditetsmättet är därför soliditeten rensad från utlåning via internbanken med hänsyn tagen till ansvarsförbindelser för pensioner. Soliditeten enligt detta beräkningssätt uppgår till 53,5 % (52,4 %). I årsredovisningen beskrivs hur Västerås stads soliditet kommer att påverkas vid införande av finansiell leasing. Skulderna kommer öka med ca 2,2 miljarder kr och tillgångarna med 1,9 miljarder kr. Införandet beräknas ske år 2021 då projektet inte hann avslutas under 2020.

3. God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning skapas genom att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. Fullmäktiges mål ska uppnås med lägsta möjliga resursinsats. Långsiktighet och uthållighet är viktigt för staden. För att säkerställa detta krävs genomtänkta processer och ett styrsystem som håller samman delarna till en helhet.

3.1. Lagstadgade krav

Följande gäller:

- ✓ att kommunfullmäktige ska fastställa mål för "god ekonomisk hushållning",
- ✓ att uppföljning av dessa mål ska göras i delårsrapport och årsredovisning, samt

- ✓ att kommunens revisorer ska granska och bedöma måluppfyllelsen.

Syftet är att politikerna med hjälp av målstyrning och måluppföljning ska styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet. Även om kravet primärt riktas mot fullmäktige så påverkas alla nämnder och styrelser.

Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål och verksamhetsmål. Det är endast de av fullmäktige fastställda målen inom ramen för god ekonomisk hushållning, som är obligatoriska att utvärdera och bedöma i delårsrapport och årsbokslut. Det är kommunstyrelsen som i förvaltningsberättelsen ska utvärdera uppfyllelsen av de mål kommunfullmäktige fastställt. Revisorerna ska därefter på basis av kommunstyrelsens utvärdering samt sin egen granskning av delårsrapport och årsredovisning bedöma uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt.

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, "balanskravet", är lagstadgat. Avstämning av balanskravet ska göras i delårsrapport och årsredovisning.

3.2. Avstämning av balanskravet

Enligt kommunallagen (2017:725), 11 kap 2§ ska kommuner förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. Om balanskravsresultatet för ett visst räkenskapsår är negativt, ska det regleras under de närmast följande tre åren. Beräkningen av balanskravsresultat ska göras enligt 11 kap 10§ lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.

Vid avstämning av det lagstadgade balanskravet ska nedskrivningar beaktas enligt försiktighetsprincipen, medan realisationsvinster ska räknas bort.

Årets resultat enligt balanskravet blir följande (Mnkr):

Årets resultat år 2020 enligt resultaträkningen	543
Justering för realisationsvinster totalt	-17
Orealiserade värden i värdepapper	-17
<i>Justerat resultat enligt KL och KRL</i>	<i>509</i>

Detta medför att balanskravet för 2020 är uppfyllt. Årsredovisningen innehåller tydlig information avseende avstämningen av balanskravet.

3.3. Finansiella mål

De finansiella målen syftar till att behålla stadens goda ekonomiska ställning på kort och lång sikt. Västerås stad har följande finansiella mål för år 2020:

- ✓ Stadens soliditet ska vara minst 40% (inklusive pensionsåtaganden och exklusive internbanken)
- ✓ Stadens resultatmål i driftbudgeten över tiden, exklusive realisationsvinster, ska uppgå till 2,5 % av intäkterna från skatter, utjämningsystem och generella bidrag samt fastighetsavgift.
- ✓ Stadens upplåning för egen räkning ska inte överstiga 1 miljard kronor.

Årets soliditet, enligt definition ovan, har utfallit med 53,5% varför målet om tillräckligt hög soliditet är uppfyllt.

Årets resultat exklusive reavinster, exploateringsöverskott och övriga jämförelsestörande poster, uppgår till 420 mnkr som är 4,7% av skatteintäkter och bidrag att jämföra med det långsiktiga målet på 2,5 %. Budgeten för året låg på 1,3%. Detta innebär att målet har uppnåtts.

Målet om upplåningsnivån har med stor marginal uppfyllts då man i nuläget inte har någon upplåning för den kommunskattefinansierade verksamheten. Västerås stad har en god likviditet med finansiella nettotillgångar på 1,1 miljarder kronor och prognosen just nu är att det inte är förrän 2021 som staden behöver låna för att finansiera investeringarna.

Sammantaget har alla tre målen uppfyllts under 2020.

3.4. Verksamhetsmål

Styrsystemet i Västerås stad utgår från de perspektiv och övergripande mål som fullmäktige fastställt. Kommunstyrelsen och nämnderna ska bryta ner perspektiven och de övergripande målen för sina respektive verksamhetsområden, där kritiska framgångsfaktorer, indikatorer, mål och aktiviteter ska följas och åiterrapporteras. I stadens årsredovisning har kommunstyrelsen tillsammans med nämnderna att redovisa och göra en sammantagen bedömning av huruvida de mål som fastställts av fullmäktige uppnås eller ej.

Vidare har fullmäktige fastställt så kallade strategiska utvecklingsområden 2019-2022, vilka ska omfattas av en särskild kraftsamling.

De tre strategiska utvecklingsområdena utgörs av:

- ✓ *Kraftsamling Skola först*
- ✓ *En ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar stad med trygga och trivsamma stadsdelar/kommundelar*
- ✓ *En modern, attraktiv och hållbar kommunal verksamhet/organisation*

De avsnitt som huvudsakligen utgörs av kommunens analys och bedömning presenteras på sidorna 27 till 57 i årsredovisningen. Redovisningen inleds med en övergripande beskrivning av stadens arbete utifrån begreppet "god ekonomisk hushållning". Stadens utvärdering av god ekonomisk hushållning berör måluppfyllelsen för både nämnder och bolag samt balanskravet och de strategiska utvecklingsområdena. Bedömningen är att staden har en fortsatt god ekonomisk hushållning, men att det framförallt inom perspektiven kund och kvalitet finns områden som bör förbättras.

I efterföljande avsnitt presenteras en övergripande och sammanfattande analys och uppföljning av stadens fyra övergripande mål. Detta ur de fyra perspektiven kund, kvalitet, ekonomi och medarbetare. För varje perspektiv presenteras ett antal olika indikatorer där stadens bedömning om utfall presenteras med ett "stopp-ljus-system" som visar den bedömda måluppfyllelsen, en analys samt nyckeltal och indikatorer. De indikatorer som omfattas av redogörelsen hämtas från flertalet av stadens olika verksamheter. Utöver den sammanfattande bedömningen för varje perspektiv, redovisas inte i sin helhet vilka mått som ligger till grund för bedömningen eller hur sammanvägningen har gjorts för att landa i den redovisade måluppfyllelsen. Däremot redovisas samtliga nämnders bedömning av respektive mål. Vi noterar att inte alla nämnder har bedömt måluppfyllelsen för samtliga mål. Miljö- och konsumentnämnden samt överförmyndarnämnden inte har bedömt sin måluppfyllelse för

något utav fullmäktiges mål. Tekniska nämnden har enbart bedömt måluppfyllelsen för tre av fyra mål och valnämnden för ett av fyra mål.

Härefter analyseras och bedöms de tre strategiska utvecklingsområdena mer utförligt i ett eget avsnitt. För respektive område redovisas en kort beskrivning av inriktningen för arbetet samt en analys av resultat och måluppfyllelse, med exempel på genomförda insatser.

I ett efterföljande avsnitt presenteras en sammanfattande analys rörande väsentliga personalförhållanden under 2020. Områden som redovisas omfattar kompetensförsörjning, stadens arbete för att vara en attraktiv arbetsplats, sjukfrånvarons utveckling, anställningar samt mångfald.

Vidare utgörs ett eget avsnitt av en ekonomisk analys av stadens verksamhetsår 2020.

Den del som i årsredovisningen benämns förvaltningsberättelse innehåller härutöver beskrivande avsnitt som ger en översikt över händelser av väsentlig betydelse, översikt över koncernens olika verksamheter samt vad som genomförts under året inom olika delar av stadens verksamheter, så som barn och utbildning, omsorg och stöd, bygga, bo och miljö etc. De redogörelser som lämnas har inte omedelbar koppling till gällande mål eller styrkort för respektive verksamhetsområde och det presenteras inga specifika bedömningar av måluppfyllelse.

Det avslutande avsnittet i förvaltningsberättelsen utgörs av en analys av den förväntade utvecklingen framåt rörande olika aspekter av stadens verksamhet.

3.5. Sammanfattande bedömning avseende god ekonomisk hushållning

Efter granskningen av årsredovisningen för år 2020 är vår bedömning att:

- ✓ att det lagstadgade balanskravet har uppfyllts,
- ✓ att av kommunfullmäktige antagna finansiella mål för år 2020 har alla 3 målen uppfyllts,
- ✓ att stadens samlade måluppfyllelse är tillräcklig men flertalet mål uppfylls endast delvis. Omständigheterna utifrån pandemin är en påverkande faktor. Av fullmäktiges fyra utvecklingsmål är det inget som uppnås till fullo under 2020. Ett mål uppnås i hög grad och tre mål uppnås delvis. Det framgår inte i sin helhet vilka mått och avvägningar som utgör grund för den sammantagna bedömningen av måluppfyllelse, vilket bör tydliggöras.

Det finns således liksom tidigare år anledning för staden att utveckla beskrivningen av hur måluppfyllelsen bedöms.

I årsredovisningen för 2020 gör kommunstyrelsen bedömningen att Västerås stad har en god ekonomisk hushållning men att det finns områden som behöver utvecklas och förbättras. Vår bedömning är att en stor utmaning vad gäller god ekonomisk hushållning är de återkommande väsentliga negativa budgetavvikelserna inom Individ- och familjenämnden. Dock har revisionen noterat att nämnden har vidtagit flertalet åtgärder som gjort att årets underskott är mindre än tidigare år. Detta är positivt. Det kan noteras att kostnadsökningstakten för året är något lägre än utvecklingen av skatteintäkter och statsbidrag. Detta förklaras dock av de extra statsbidrag som erhållits med anledning av den pågående pandemin.

4. Intern kontroll

Enligt kommunallagen ska nämnder och styrelser säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig inom sitt område. Kommunstyrelsen har fastställt riktlinjer för intern kontroll. Den gäller även för stadens helägda bolag. Den interna kontrollen ska säkerställa:

- ✓ Ändamålsenlig och effektiv verksamhet.
- ✓ Tillförlitlig finansiell rapportering.
- ✓ Efterlevnad av tillämpliga lager och förändringar.

Inrapportering sker i samband med bokslutet och redovisas då till kommunstyrelsen. Uppföljning av årets internkontrollplaner sker i samband med bokslutet och redovisas till kommunstyrelsen samtidigt med bokslutet. Uppföljningen är en del av den interna styrningen och den sätter fokus på risker som bör kontrolleras, följas upp och hanteras. Den sammanlagda bedömningen av uppföljningen 2020 är att alla verksamheter arbetar systematiskt med den interna kontrollen. Arbetet under året har i stor utsträckning handlat om att hantera risker och påverkan utifrån pågående pandemi. Det kan noteras att Individ- och familjenämnden har vidtagit åtgärder för att nå en ekonomi och verksamhet i balans. Dock har man inte nått full effekt under 2020. Revisionen har för avsikt att nogsamt följa utvecklingen under 2021.

Utöver IFN har inga större brister noterats och den interna kontrollen bedöms på en övergripande nivå som tillräcklig.

4.1. Bokslutsprocessen

Västerås stad har en decentraliserad organisation, vilket ställer höga krav på en samsyn gällande principer och rutiner för att säkerställa att årsredovisningen ger en rättvisande bild av den totala verksamheten. Det ställer även höga krav på en effektiv rapporterings- och bokslutsprocess. Inom staden upprättas mycket av informationen och underlagen till bokslutet på enheterna. Informationen samlas därefter inom respektive förvaltning för vidare hantering av Stadsledningskontoret, Ekonomiscenter.

Staden har en väl fungerande bokslutsprocess. Tidsplanen har följts och dokumentationen är god. Redovisningen och analyserna är i allt väsentligt enhetliga. Förändringen för i år är att bokslutsdokumentation har sparats elektroniskt vilket har fungerat tillfredställande och inkluderat de väsentliga underlagen som stöd för bokslutet.

5. Resultaträkningen

Nedanstående tabell visar nämndernas driftredovisning, netto (Mnkr):

DRIFTREDOVISNING, MNKR	Intäkter			Kostnader			Budgetavvikelse		
	2020	2019	Budget 2020	2020	2019	Budget 2020	Intäkt	Kostn	Netto
NÄMND									
Äldrenämnden	1 150	1 050	1 059	-2 732	-2 572	-2 663	90	-69	21
Nämnden för funktionsnedsatta	465	448	427	-1 308	-1 284	-1 289	39	-19	20
Förskolenämnden	966	921	929	-1 945	-1 893	-1 937	36	-8	29
Grundskolenämnden	2 316	2 172	2 358	-4 286	-4 044	-4 376	-42	90	48
Utb o Arb.markn.nämnden	762	741	758	-1 638	-1 606	-1 631	3	-7	-4
Skultuna kommundelsnämnd	231	216	222	-346	-332	-344	9	-2	7
Individ- och familjenämnden	100	79	60	-1 033	-1 052	-935	40	-97	-57
Individ- och fam, flykting	113	222	151	-125	-166	-151	-38	26	-12
Nämnd Idrott, fritid o förebyggande	68	81	71	-355	-349	-353	-3	-2	-5
Kulturnämnden	27	27	20	-226	-221	-220	8	-6	2
Tekniska nämnden	238	220	223	-693	-669	-678	15	-15	0
Fastighetsnämnden	1 295	1 294	1 264	-1 296	-1 290	-1 262	31	-34	-3
Fastighetsnämnden, exploatering	364	235	205	-248	-147	-196	159	-52	107
Fastighetsnämnden, reavinster	128	110	0				128	0	128
Kommunstyrelsen	397	380	324	-590	-569	-535	73	-55	18
Byggnadsnämnden	52	49	52	-79	-79	-79	0	0	0
Miljö- o Konsumentnämnden	13	10	11	-33	-32	-33	1	0	1
Överförmyndarnämnden	4	2	4	-17	-15	-19	0	2	2
Valnämnd	0	3	0	-2	-8	-2	0	0	0
Kommunrevision	0			-4	-4	-5	0	1	1
Centralt staden	452	794	412	-560	-656	-490	40	-69	-29
Justeras: Poster som inte är hänförliga till verksamhetens intäkter och verksamhetens kostnader enligt resultaträkning *	-6 726	-6 915	-6 611	7 062	7 009	6 866	-115	196	81
Verksamhetens intäkter och kostnader enl resultaträkning	2 414	2 138	1 939	-10453	-9 975	-10333	475	-120	355

*Avser justeringar för finansiella poster, avskrivningar, interna poster, omräkning gatukostnadsersättning och omräkning leasing.

Av enheterna och nämnderna uppvisar flertal positiva resultat 2020 jämfört med budget, dock är det några nämnder som har väsentliga avvikelser mot budget. Verksamhetens intäkter och kostnader är 355 Mnkr (198 Mnkr) bättre än budget. Främsta positiva avvikelserna är inom fastighetsnämnden till följd av att realisationsvinsterna inte budgeteras som totalt uppgår till 235 Mnkr (189 Mnkr). Den nämnd med största negativa avvikelsen är återigen Individ – och familjenämnden med totalt -69 Mnkr (-98 Mnkr), se förklaring nedan. Övriga nämnder med negativa avvikelser är av lägre beloppsmässig karaktär.

Individ- och familjenämnden -69 Mnkr (-98 Mnkr).

Av underskottet anges 1 Mnkr vara coronarelaterat. Grundverksamheten visar en negativ resultatavvikelse med -57 Mnkr och flyktingverksamheten visar en negativ avvikelse med -12 Mnkr. Avvikelsen 2020 jämfört med 2019 ska ses utifrån att nämnden fick en engångsförstärkning om 50 Mnkr 2020. Det är fortsatt inom barn och ungdom som det är den största utmaningen till följd av höga kostnader inom institutionsvård och familjehemsvård då det är brist på HVB-hem och familjehem vilket har lett till placeringar utanför upphandlade avtal. Budgetavvikelsen här uppgick till – 53 Mnkr.

Inom vuxenmissbruk är budgetavvikelsen -14 Mnkr men nettokostnaderna är lägre än förra året och vårdinsatserna fortsätter att minska. Antalet personer som vårdades externt har minskat och var 2020 det lägsta sedan 2016.

Följande redovisar de största positiva budgetavvikelserna:

- ✓ Grundskolenämnden + 48 Mnkr (+17 Mnkr). Coronarelaterade kostnadsminskningar är 14 Mnkr. Överskottet beror på färre elever än budget samt färre barn i fritidshem. Den kommunala utövaren redovisar ett överskott på 20 Mnkr bl a då intäkterna för sjuklönekostnader från staten under pandemin översteg kostnaden för sjuklön och vikarier med 12 Mnkr. Dessutom minskade kostnaden för kompetensutveckling.
- ✓ Förskolenämnden + 29 Mnkr (+3 Mnkr). Coronarelaterade kostnadsminskningar är 5 Mnkr. Lägre kostnader förklaras av färre barn jämfört med budget och högre intäkter från föräldraravgiften. Kommunala utföraren har ett resultat på 22 Mnkr till följd av högre statsbidrag för mindre barngrupper jämfört med budget samt statlig ersättning för sjuklöner.
- ✓ Äldrenämnden +21 Mnkr (+17 Mnkr). Coronarelaterade kostnadsminskningar är 5 Mnkr. Överskott inom både beställarverksamheten +15 Mnkr och egenregiverksamheten + 6 Mnkr. Vissa budgeterade satsningar har uteblivit till följd av pandemin. Flera andra statsbidrag har finansierat befintlig verksamhet. Inom egenregiverksamheten redovisar hemvården en negativ budgetavvikelse med -12 Mnkr varav hemtjänst -23 Mnkr. Detta då många avbokade sina besök under våren 2020 av rädsla för smitta. Korttids- och dagverksamheterna visade ett överskott på +10 Mnkr till stor del pga lägre beläggning.
- ✓ Nämnden för personer med funktionsnedsättning + 20 Mnkr (-10 Mnkr). Coronarelaterade kostnadsminskningar förklarar 5 Mnkr av avvikelsen. LSS-verksamheten har en positiv budgetavvikelse på + 12 Mnkr varav egenregi + 8 Mnkr. Det är främst köpta placeringar för barn och unga, korttidsverksamheten och övriga stödinsatser som bidrog till detta. Personlig assistans och köpta placeringar för vuxna redovisar negativa avvikelser men sänkta ersättningar till utövare och hemtagning av personer med komplexa vårdbehov går åt andra hållet.
- ✓ Kommunstyrelsen +18 Mnkr (+22 Mnkr). Överskottet beror till stor del på att inplanerade aktiviteter inte har kunnat genomföras under pandemin. Andra förklaringar är vakanta tjänster, framflyttade utbildningsinsatser, att de skattefinansierade hamninvesteringarna inte har aktiverats ännu och att effektiviseringsåtgärder genomförts i enheter som tidigare haft underskott. Digitalisering och utveckling redovisar en budgetavvikelse på -10 Mnkr till följd av byte av IT-leverantör.

Vi har granskat intäkter och bidrag analytiskt i förhållande till budget och föregående år. Beslut och beräkningar är avstämda mot underlag och vi har tagit stickprov på väsentliga intäktsposter.

Väsentliga kostnader har granskats analytiskt genom uppföljning mot budget, föregående år samt stickprovskontroll mot underlag. Kostnader för reparation och underhåll samt köp av verksamhet och entreprenad har granskats. Vår granskning har inte föranlett några väsentliga avvikelser.

Manuella bokföringsorder upprättas av respektive förvaltningsekonom. Centralt görs inga rutinmässiga kontroller av manuella bokföringsorder i samband med bokslut utan respektive nämnd ansvarar för att detta arbete utförs korrekt. Vi har tagit ett antal stickprov på manuella bokföringsorder och noterat att flera saknar hänvisning till originalhandling, avtal eller dylikt. Det har även varit brister i att ha det i ordnad form och svårt att följa underlagen till huvudboken. Vi rekommenderar att rutinen ses över.

Det är viktigt att kommunledningen fortsatt gör kontinuerliga kontroller av att åtgärdsplanerna är effektiva och efterföljs för att hålla kostnadsutvecklingen under kontroll.

6. Balansräkningen

Balansräkningen har granskats utifrån följsamhet mot lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

6.1. Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Utgående bokfört värde uppgår till 5 205 Mnkr (4 586 Mnkr). Balansposten har förändrats genom årets investeringar om 899 Mnkr (905 Mnkr), minskat med försäljningar -8 Mnkr (-4 Mnkr), utrangeringar om 0 Mnkr (-162 Mnkr), omklassificering +3 Mnkr (0 Mnkr) samt avskrivningar på -266 Mnkr (-234 Mnkr).

Anläggningsregister som är gemensamt för Mark, byggnader och tekniska anläggningar samt för Maskiner och inventarier har vissa brister. Den är inte helt komplett med all information utan det kräver en viss manuell handpåläggning för att få med all information. Exempelvis saknas kompletta nyttjandeperioder, ingående ackumulerade avskrivningar samt årets avskrivningar. Vi rekommenderar staden att upprätta ett mer komplett register.

Vi har granskat aktiveringar, avyttringar, och avskrivningar som följer komponentavskrivning i stort. Vi har även granskat balans- och rörelsetillhörighet. En analys har gjorts av resultatkonton för bokföring av förbruknings-inventarier. Granskningen har inte föranlett några väsentliga anmärkningar.

Investeringsramen i budgeten uppgick till 1 684 Mnkr (1 646 Mnkr) varav merparten utgörs av mark, byggnader och tekniska anläggningar. Av fullmäktige beslutad ram har nyttjats med 71 % (64 %) vilket är i nivå med att investeringsramen utgår från att i genomsnitt 70 % av de planerade investeringarna genomförs under året. De områden som har störst avvikelse är hamnen, bostäder, extern hyra och grundskolor.

Investeringsbehovet för Västerås Stad för perioden 2021-2024 bedöms vara ca 3,9 miljarder kronor. Framför allt är det investeringar inom förskole- och skolverksamheten men också för gator och parker. Investeringar för exploatering och mark för att säkra möjligheter till fortsatt utbyggnad av Västerås är också prioriterade.

Större investeringar har under året skett främst inom grundskola, förskola, hamnen, äldreboenden, samt exploateringsinvesteringar och infrastruktur.

Resultatet från försäljningar av fastigheter uppgår till 100 Mnkr varav de största posterna avser försäljning av flerbostadshus. Det såldes tomträtter för 5 flerbostadshus och 55 småhus.

Staden tillämpar komponentavskrivningar från år 2015 på nya investeringar enligt RKR 11.4.

6.2. Maskiner och inventarier

Maskiner och inventarier redovisas till ett värde av 292 Mnkr (261 Mnkr). Balansposten har förändrats med årets investeringar om 128 Mnkr (101 Mnkr), minskat med försäljningar, utrangeringar och omklassificeringar på -1 Mnkr (-2 Mnkr) samt avskrivningar på -96 Mnkr (-84 Mnkr)

Se kommentar under Mark, Byggnader och andra tekniska anläggningar för kommentar kring anläggningsregister.

Vi har granskat aktiveringar, avyttringar, och avskrivningar som följer komponentavskrivning i stort. Vi har även granskat balans- och rörelsetillhörighet. En analys har gjorts av resultatkonton för bokföring av förbrukningsinventarier. Granskningen har inte föranlett några väsentliga anmärkningar.

6.3. Lager och förråd

Exploateringsverksamheten inom fastighetsnämnden redovisas i enlighet med reglerna om successiv vinstavräkning. Det innebär att resultatet av exploateringsprojekt till fast pris redovisas i takt med att arbetet utförs. Vid beräkning av upparbetad vinst beräknas färdigställandegraden för varje enskilt projekt som nedlagda kostnader per balansdagen i relation till totalt beräknade kostnader för att fullgöra uppdraget. Skillnaden mellan redovisad intäkt och fakturerade belopp redovisas som övrig fordran eller skuld i balansräkningen. Om projekt beräknas gå med förlust redovisas förlusten i sin helhet så snart den befaras. Detta följer rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning och är samma redovisningsprinciper som tillämpades föregående år.

Fastighetsnämnden har ännu inte tillgång till systemstöd för den successiva vinstavräkningen och det är fortsatt hantering av beräkningarna manuellt i Excel. I ett större Excelark har samtliga pågående exploateringsprojekt, 84 stycken, lagts upp med uppgift om respektive projekts totala kalkyl, nedlagda utgifter per 2020-12-31, bokförda inkomster per 2020-12-31 (fakturerings), eventuella korrigeringar av täckningsbidrag beroende på i vilket skede projektet befinner sig i samt anskaffningsvärde på investeringar som tagits i bruk per 2020-12-31 och som ska vara kvar i stadens ägo. Med de uppgifterna som grund har upparbetade ej fakturerade intäkter alternativt fakturerat men ej upparbetat beräknats i bokslutet. Resultatpåverkan för pågående projekt uppgår till 290 Mnkr (33 Mnkr). Utgående balans uppgår till +156 Mnkr (-67 Mnkr) vilket medför att Västerås stad i år har upparbetat mer kostnader jämfört med fakturerings, vilket redovisas som en fordran netto i balansräkningen. Den består av en tillgång på 238 Mnkr och skuld på -81 Mnkr som borde ha bruttoredo visas i balansräkningen. Detta påverkar framför allt beräkningen av nyckeltal som är beroende av balansomslutningen.

För de projekt där det finns en risk för förlustprojekt redovisas kostnaderna löpande, dvs successiv vinstavräkning tillämpas inte. Löpande redovisning används även för projekt som inte har kommit så långt i uppförandegraden och osäkerheten om utfallet därmed bedöms vara högre. För närvarande redovisas 30 projekt med löpande redovisning.

Förra året noterade vi i vår granskning en felaktig manuell inmatning i beräkningen som gjorde att ett projekt hade ett felaktigt värde på 15 Mnkr. Detta justerades inte under 2019 utan har påverkat redovisningen för 2020 istället. Vi har säkerställt att inga manuella justeringar finns i beräkningen i år.

6.4. Övriga materiella anläggningstillgångar, pågående investeringar/exploateringar

Pågående projekt uppgår till 1 001 Mnkr (793 Mnkr). Granskning har gjorts av årets förändring samt uppföljning av gjorda aktiveringar. Vi har genomfört avstämningar mellan ekonomisystemet och anläggningsregistret. Vi har även granskat att avskrivningar sker på ett korrekt sätt. Aktiverad utgift skrivs av månaden efter inköp eller aktivering. Årets försäljningar av mark och byggnader har granskats. Granskning av färdigställda anläggningstillgångar har genom stickprov granskats mot fakturaunderlag. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

6.5. Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella anläggningstillgångar redovisas till ett värde av 13 017 Mnkr (12 533 Mnkr).

Balansposten består av aktier och andelar i dotter- och intressebolag 1 888 Mnkr (1 887 Mnkr), obligationer 0,1 Mnkr (0,1 Mnkr), långfristiga fordringar 11 038 Mnkr (10 554 Mnkr) samt bostadsrätter och grundfondskapital 90 Mnkr (92 Mnkr).

Förändringen mot föregående år förklaras främst av att utlåning till kommunala bolag har ökat.

6.6. Kortfristiga fordringar

Kortfristiga fordringar uppgår till 588 Mnkr (598 Mnkr). Kortfristiga fordringar består främst av kundfordringar, fordran på staten, momsfordran och förutbetalda kostnader och upplupna intäkter. Inga väsentliga förändringar mot föregående år.

Huvudbokskonton kopplade till kundfordringar har stämts av mot reskontror utan väsentlig anmärkning. Vi har även granskat reserveringar av osäkra kundfordringar och bedömt att det inte finns behov av ytterligare reserveringar. Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.7. Kortfristiga placeringar

Kortfristiga placeringar redovisas till 1 400 Mnkr (1 193 Mnkr). Kortfristiga placeringar består av pensionsmedelsförvaltning och fonder. Balansposten avser placeringar i främst räntefonder, obligationsfonder och aktiefonder. Underlag för väsentliga poster är avstämda mot externa underlag för att verifiera existens och värdering. Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.8. Kassa och bank

Kassa och bank har minskat från 1 546 Mnkr den 31 december 2019 till 1 227 Mnkr den 31 december 2020. Avstämning av likvida medel har skett mot kontoutdrag från bank och postgiro samt mot engagemangsbesked. Rutiner för månatliga avstämningar avseende likvida medel finns. Granskning har även skett av att årets ränteintäkter periodiserats korrekt.

Det totala kassaflödet 2020 är -112 Mnkr jämfört med föregående år då det var +417 Mnkr. Det negativa kassaflödet från löpande verksamhet och investeringsverksamhet om totalt -1 125 Mnkr har delvis finansierats med ökad nettoupplåning om 1 013 Mnkr. Skillnaden mellan dessa flöden har minskat kassan med 112 Mnkr under året.

Inga väsentliga noteringar har framkommit i granskningen.

6.9. Avsättningar

Pensionsförpliktelser intjänade från och med år 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen, medan pensionsförpliktelser intjänade före år 1998 redovisas som Ansvarsförbindelse. Redovisningen sker i enlighet med den kommunala redovisningslagen och Rådet för kommunal redovisningsrekommendationer.

Skulden per 31 december är framräknad av KPA. Särskild löneskatt på 24,26 % är inkluderad i beloppet. Avsättningar för pensioner redovisas med 528 Mnkr (480 Mnkr) och inkluderar löneskatt på 103 Mnkr (94 Mnkr). Vi har stämt av redovisade belopp mot beräkningsbilagor och underlag. Granskningen har gjorts utan väsentliga noteringar.

Aktualiseringsgraden för staden uppgår till 94 % (94 %).

Avsättningen för medfinansieringen av Mälarleden är på samma nivå som föregående år 75,9 Mnkr. Fortfarande har ingen utbetalning skett. En miljöprovning pågår fortfarande och kan få till följd att tidpunkten för utbetalningen skjuts framåt.

Uppbokad miljöskuld uppgår totalt till 442-Mnkr (128 Mnkr), och avser följande: 56 Mnkr (56 Mnkr) för deponier, 28 Mnkr (59 Mnkr) för hamnen och 29 Mnkr (12 Mnkr) för faunapassage Falkenbergiska.

Förändringen av miljöavsättningen avser främst hamnen där avsättningen har tagits i anspråk till kostnader som uppstått under 2020 och ökad avsättning för faunapassage Falkenbergiska där det har identifierats fördyringar.

6.10. Långfristiga skulder

Långfristiga skulder redovisas till ett belopp om 8 733 Mnkr (7 237 Mnkr). De långfristiga skulderna avser främst lån från banker och låneinstitut. Av redovisade skulder avser 8 619 Mnkr (7 119 Mnkr) upplåning för vidare utlåning till stadens bolag. Skulder i utländsk valuta är terminssäkrade och redovisas till terminssäkrad kurs i bokslutet. Av den totala checkkrediten på 800 Mnkr är inget utnyttjat vid bokslutstidpunkten. Inga kreditlöften är heller utnyttjade (2 500 Mnkr) (liksom föregående år).

Vi har stämt av skuldposterna mot underlag och engagemangsbesked och granskat att den kortfristiga delen hanterats korrekt. Några väsentliga noteringar har inte framkommit i granskningen.

6.11. Kortfristiga skulder

Kortfristiga skulder redovisas till ett belopp om 4 755 Mnkr (5 395 Mnkr). Väsentliga poster är kortfristig skuld avseende certifikatlån på den svenska marknaden på 955 Mnkr (1 630 Mnkr), MTN obligationslån 1 800 Mnkr (2 000 Mnkr), leverantörsskulder på 531 Mnkr (515 Mnkr) samt semesterlöneskulder på 265 Mnkr (241 Mnkr). Förändringen jämfört med föregående år avser minskade MTN obligationslån och certifikatlån och banklån på den svenska marknaden.

Vi har utfört en åldersanalys på leverantörsskulderna i syfte att säkerställa att staden inte har gamla oreglerade skulder som uppgår till väsentliga belopp. Inga anmärkningsvärda belopp har noterats i åldersanalysen.

Vi har granskat att sociala avgifter och källskatt betalas och redovisas enligt gällande regelverk. Semesterlöne- och övertidsskuld är avstämd mot underlag från lönesystemet. Granskning har även gjorts av att momsredovisning har betalats i rätt tid med rätt belopp. Övriga större poster avseende interimsskulder har granskats mot verifierade underlag. Några avvikelser har inte noterats.

6.12. Ansvarförbindelser och ställda säkerheter

Borgensansvar uppgår till 183 Mnkr (184 Mnkr) och avser främst bostadslån utan säkerhet i pantbrev.

Ansvarförbindelser uppgår till 2 351 Mnkr (2 401 Mnkr) och avser ansvar för intjänade pensionsförmåner fram till år 1998. Vi bedömer att posterna är korrekt redovisade. Beloppet har stämts av mot underlag från KPA utan anmärkning. I beloppen ingår särskild löneskatt på 24,26 % som har kontrollräknats utan anmärkning. Särskilda pensionsåtaganden uppgår till 3 Mnkr (5 Mnkr). Staden har även ett miljöåtagande som beräknats utifrån bästa uppskattning även om osäkerhet föreligger om det slutliga utfallet. Vidare har man också ett åläggande att betala ett årligt driftbidrag på 15 Mnkr till Kokpunkten i 25 år, ingen förändring mot föregående år.

Redovisade ansvarförbindelser och ställda säkerheter har avstämts mot underlag utan anmärkning.

Balans- och resultaträkning bedöms ge en rättvisande bild av stadens ekonomiska resultat för 2020 och ställning per 31 december 2020. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

6 Kassaflödesanalys

Stadens kassaflödesanalys är upprättad i enlighet med rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Vi har granskat att kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen. Granskningen har inte föranlett några anmärkningar.

7. Tilläggsupplysningar

7.1. Redovisningsprinciper

Kommunen följer god redovisningssed och tillämpar de rekommendationer som ges ut av Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Under 2020 har förändring i redovisningen skett genom att koncernens toppkonto redovisas som en kortfristig tillgång eftersom det är en del av Västerås stads likvida tillgångar.

Sedan 2019 redovisas leasing av bilar som en finansiell leasing och läggs därför in i anläggningsredovisningen med avskrivningsperiod som motsvarar kontraktstiden. En översyn har också gjorts av gällande hyresavtal och drygt 140 kontrakt är att betrakta som finansiell leasing. RKR kom i december ut med en idéskrift som håller på att analyseras men ingen redovisning har ännu gjorts i balansräkningen. Uppskattningen är att anläggningstillgångar skulle öka med nästan 1,9 miljarder kr och skulden skulle öka med 2,2 miljarder kr vid tillämpning av finansiell leasing. Det medför att det egna kapitalet skulle sjunka med 330 Mkr och soliditeten skulle då sjunka från 53,5% till 43,8%. Däremot så bedöms att resultatet för 2020 skulle påverkas begränsat med tillämpning av finansiell leasing (0,3 Mkr).

8 Granskning av årsredovisning

Stadens årsredovisning är i stora delar strukturerad i enlighet med gällande lagar och rekommendationer. Uppföljning av intern kontroll redovisas för kommunstyrelsen i samband med bokslutet. Årsredovisningen innehåller uppföljning av de fyra strategiska utvecklingsområdena och de tre finansiella målen på ett överskådligt sätt.

Underlag med relevanta nyckeltal finns numera i bolagens koncernstyrningsrapporter som upprättas. Dessa ger en ökad och förbättrad information om stadens koncernbolag.

Årsredovisningen inkluderar ett avsnitt med tydlig beskrivning av hur kommunen och resultatet har påverkats av coronapandemin med både intäkter och kostnader på olika områden.

9 Granskning av sammanställd redovisning

Enligt Kommunallagen åläggs kommunstyrelsen att ha kontroll över den verksamhet som bedrivs i kommunala bolag. I denna tillsyn ligger i första hand att följa de kommunala bolagens ekonomiska ställning samt att följa hur bolagen tillgodoser det kommunala ändamålet med verksamheter och övriga direktiv som uppställts för verksamheten.

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning kap 12 och Rådets för kommunal redovisning rekommendation nr 16 och utformas enligt god redovisningssed. Den sammanställda redovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Med förvärvsmetoden menas att vid förvärvstillfället förvärvat eget kapital i de kommunala bolagen eliminerats, varefter intjänat kapital har räknats in i koncernens egna kapital.

Den proportionella konsolideringen betyder att de kommunala bolagen som inte är helägda tas med till andelen ägda andelar i koncernredovisningen. Transaktioner mellan bolagen och staden har eliminerats. Obeskattade reserver har efter avdrag för latent skatt hänförs till eget kapital. Interna mellanhavanden har eliminerats. Den sammanställda redovisningen omfattar resultat- och balansräkning, finansieringsanalys samt en beskrivning av de ingående bolagen. Till sammanställningen finns även noter bifogade till väsentliga poster.

Den sammanställda redovisning omfattar Västerås stad samt de företag där staden har ett röstetal som överstiger 20 % direkt eller indirekt. De största bolagen är Mälarenergi AB och Bostads AB Mimer, Västerås Flygplats AB och Västerås Strategiska Fastigheter AB. Av kommunförbunden ingår Teater Västmanland, Västmanlandsmusiken, VafabMiljö kommunalförbund och Mälardalens Brand- och Räddningsförbund. Innehavet i Västerås Sciencepark AB uppgår till 22,2% men ingår inte i den sammanställda redovisningen då omfattningen av bolaget är så ringa.

Staden tillämpar komponentavskrivning på nya investeringar från 2015 enligt RKR 11.4 medan bolagen tillämpar principen på alla investeringar fullt ut. Mälarenergi AB och Bostads AB Mimer aktiverar ränta i anskaffningsvärdet i takt med upparbetat kapital under produktionstiden som pågår en längre tid.

Koncernens resultat före extraordinära poster uppgår till 847 Mnkr (953 Mnkr).

Sedan 2015 är Västerås Stadshus AB koncernmoder för alla helägda bolag i Västerås stad såsom Mälarenergi AB, Bostads AB Mimer, Västerås stads strategiska fastigheter AB, Nya Västerås Flygplats AB, Västerås Marknads och näringslivsaktiebolag och Västerås Parkerings AB. Bolagets syfte är att ha uppsikt över dotterbolagens verksamheter, tillvarata möjligheter till samverkan och effektivisering på affärsmässig grund samt möjliggöra resultatutjämning inom koncernen.

För 2020 uppgår moderbolaget Västerås Stadshus AB:s resultat efter finansiella poster till 77 Mnkr (68 Mnkr). Merparten av resultatet utgörs av utdelning från Mälarenergi AB och Bostads AB Mimer.

Mälarenergi AB:s resultat efter finansiella poster uppgick till 267 Mnkr (374 Mnkr). Resultatminskningen är till följd av lägre försäljningsvolym till följd av varmt väder, rekordlåga elpriser, ett längre stillestånd i basanläggning för värmeproduktion och viss effekt av coronapandemin.

Bostads AB Mimers resultat efter finansiella poster uppgick till 185 Mnkr (148 Mnkr). Resultat från den operativa verksamheten förbättrades jämfört med 2019 och följer planen för bolagets långsiktiga ekonomiska utveckling. Efterfrågan på lägenheter var fortsatt god och uthyrningsgraden blev 99,3 % för bostäder och 93,5% på lokaler.

Nya Västerås Flygplats AB bedriver flygplatsverksamheten och dess resultat efter finansiella poster uppgår till -26 Mnkr (-24 Mnkr). 2020 har påverkats i stor utsträckning av coronapandemin då flygresandet har varit begränsat till följd av restriktioner. Detta har minskat intäkterna för flygplatsavgifter, parkeringsavgifter och minskad försäljning.

Västerås stads strategiska fastigheter koncernens resultat efter finansiella poster uppgick till 42 Mnkr (5 Mnkr) vilket är till följd av reavinst vid försäljning av aktier och fastigheter.

Västerås Parkerings AB resultat efter finansiella poster uppgick till 5 Mnkr (4 Mnkr).
Parkeringshuset Dockan togs i bruk under 2020.

Västerås Marknads- och Näringslivsaktiebolag resultat efter finansiella poster uppgick till -16 Mnkr (-17 Mnkr).

Mälarhamnar AB:s resultat efter finansiella poster uppgick till 8 Mnkr (20 Mnkr). Årets varma vinter och pandemin har medfört att intäkterna har blivit lägre.

Kassaflödet för koncernen avseende år 2020 är negativt då likvida medel vid årets början uppgick till 2 855 Mnkr jämfört med 2 805 Mnkr vid årets slut. Kassaflöde från den löpande verksamheten är lägre jämfört med föregående år vilket har medfört att upplåningen har ökat.

Vi har granskat den upprättade sammanställda redovisningen och vi har inte noterat några väsentliga fel.

Den sammanställda redovisningen har upprättats i enlighet med god sed i allt väsentligt. Vi har inte noterat väsentliga avvikelser.

Västerås den 23 mars 2021

Mikael Sjölander
Auktoriserad revisor
Certifierad kommunal revisor

Mia Keränen Larsson
Auktoriserad revisor

Västerås stads revisorer

Revisorernas redogörelse för 2020

Vårt uppdrag

I vårt uppdrag som revisorer i Västerås stad har vi granskat styrelser och nämnders verksamhet och genom de valda lekmannarevisorerna har vi granskat verksamheten i stadens bolag.

Revisorernas uppdrag, som regleras i kommunallagen, är att granska all verksamhet och bedöma om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna kontrollen är tillräcklig. EY har biträtt oss i granskningen och vi har haft stöd från vår revisionssekreterare.

Granskningens inriktning och omfattning

Granskningen baseras på en bedömning av väsentlighet och risk avseende nämndernas och styrelsernas verksamheter. Analysen har legat till grund för årets revisionsplanering och beslut om granskningsinsatser. Årets granskning har skett genom löpande granskning av nämnderna där vi tagit del av handlingar och protokoll, möten med nämndernas presidium, föredragningar av inbjudna tjänstemän på revisionsammans träden, fördjupade granskningar, samt granskning av delårsbokslut och bokslut.

De fördjupade granskningarna resulterar i rapporter som läggs ut på vår hemsida när vi har fastställt dem. Rapporterna överlämnas till kommunfullmäktige som beslutar om den vidare hanteringen. Vanligtvis skickas rapporterna till granskade styrelser och nämnder med begäran om svar på våra iakttagelser och rekommendationer. För samtliga rapporter har vi tagit fram sammanfattningar i form av "senaste nytt".

Nedan följer en kort sammanfattning av årets fördjupade granskningar som återfinns på stadens hemsida:

Granskning av Rocklundaavtalet

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av stadens hantering av Rocklundaavtalet. Syftet med granskningen är att bedöma om det föreligger en tillräcklig intern kontroll avseende hanteringen av avtalet, med utgångspunkt i tillkommande avtal om ridstall och inomhusbandyarena.

Vår sammanfattande bedömning är kommunstyrelsen har brustit i sin interna kontroll rörande hantering av Rocklundaavtalet. Bedömningen grundar sig i följande iakttagelser:

- Beredningsprocessen för ärenden avseende nya anläggningar och om- och tillbyggnader av befintliga byggnader har varit bristfällig.
- Beslutsordningen har inte varit anpassad till ändamålet (hyreskontrakt där huvudföremålet var en byggtreprenad). Delegationen rörande avtalen har saknat begränsning.
- Besluten i kultur, idrotts- och fritidsnämnden respektive nämnden för idrott, fritid och förebyggande har inte varit i enlighet med lokalansaffningsprocessen.

Västerås stads revisorer

- Ställningstaganden avseende hyresofferter samt godkännande av hyresavtal har inte byggts på tillräckliga underlag. Utvärderingar har heller inte gjorts av alternativkostnader vid eget ägande eller placering på annan mark.
- Ridstall och innebandyarena har inneburit väsentligt högre hyra än vad som beräknats. Detta tyder på bristande styrning och otillräckliga beslutsunderlag.
- Beslut om inhyrning av inomhusbandyarenan togs innan ansvarig nämnd hade beslut från fullmäktige om finansiering (genom utökad budgetram för driftkostnaden).

Av granskningen framgår att det fanns kritiska brister när projekt Rocklunda genomfördes 2006. Befintlig anläggning överläts inte genom ett anbudsförfarande eller efter en oberoende expertvärdering, utan till bokfört värde. Det gjordes inte heller någon upphandling enligt upphandlingslagstiftningen. Detta trots att hyresavtalets innehöll betydande inslag av byggentreprenad.

En iakttagelse är att det inte tagits tillräcklig hänsyn till kommunalekonomiska konsekvenser rörande nya anläggningar inom Rocklundaområdet. Vår bedömning är att anläggningar som hyrs in kommer att leda till högre kostnader för staden jämfört med om staden genomför motsvarande investering i egen regi.

Tilläggsavtal till hyreskontraktet har tillkommit antingen via direkta avrop eller via hyresavtal och av staden upphandlad byggentreprenad. Vid avrop har det inte genomförts upphandling av byggentreprenader. Vår bedömning är att en risk- och gränsdragningsbedömning mellan hyra och byggentreprenad alltid måste göras utifrån upphandlingslagstiftningen.

Rörande upphandling av byggentreprenaderna för stallet och inomhusbandyarenan har vi funnit otydligheter rörande överenskommelser med hyresvärd samt att olika parter stått för upphandling respektive kontrakt för entreprenaden. Vår bedömning är att förfarandet riskerar att vara i konflikt med gällande regelverk.

Stadens rutiner för tilläggsavtal har varit bristfällig. Vi noterar flera otydligheter i underlagen för beslut om tilläggsavtal i fastighetsnämnden, fastighetsdelegationen samt nämnden för idrott, fritid och förebyggande. Vidare noterar vi att vissa underlag endast undertecknats av en tjänsteperson, trots att det finns beslut om att undertecknande ska ske två i förening.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen utifrån sitt uppsiktsansvar och ledande och samordnande roll skulle ha tagit initiativ till att en ändamålsenlig beredningsprocess för ärenden som avser inhyrning av nya anläggningar och om- och tillbyggnader av befintliga anläggningar.

En väsentlig fråga för Västerås stad är vilket vägval som ska göras för Rocklundas framtid. Nämnden för idrott, fritid och förebyggande samt fastighetsnämnden har utan förpliktelser beslutat att inleda förhandlingar med Rocklunda Fastigheter AB om en eventuell förlängning av hyreskontraktets hyrestid. Avsikten är att samtidigt utreda och överväga olika alternativ till en förlängning.

Det är vår bedömning att det är av yttersta vikt att de alternativ som identifieras också utreds, riskbedöms och övervägs. Vår bedömning är att ett effektivt genomförande av utredningsarbetet kräver en tydlig plan.

Vår genomgång av avtalen avseende Rocklunda visar att det är fråga om finansiell leasing. Det innebär att Västerås stad står för merparten av riskerna kopplat till tillgångarna som leasas. Avtalen är långa och innehåller begränsande klausuler avseende uppsägning. De

Västerås stads revisorer

belopp som betalas totalt över avtalsperioden utgör en stor del av stadens investeringsutgift (med avdrag för restvärde).

Utifrån granskningens iakttagelser lämnas följande rekommendationer:

- ▶ Besluta om ändamålsenlig process för beredning av ärenden som avser inhyrning av nya anläggningar och om- och tillbyggnader av befintliga anläggningar.
  - ▶ Utforma en skälig beslutsordning i staden för beslut om extern inhyrning.
  - ▶ Definiera de krav som ställs på de underlag som ska ligga till grund för de olika beslutssteg som ska ingå i processen.
  - ▶ Utvärdera alternativ då inhyrning av nya anläggningar övervägs.
  - ▶ Utveckla beredningen av inhyrningsärenden i stadens investeringsplan och -budget.
- ▶ Besluta om en plan för det arbete som behöver göras för att utreda alternativ inför övervägandet om en eventuell förlängning av hyrestiden för Rocklunda.
- ▶ Träffa överenskommelse med hyresvärd inför att en byggentreprenad ska upphandlas och lokalen ska hyras av staden.
- ▶ Säkerställ då staden tecknar hyresavtal och upphandlar byggentreprenaden att ett överlåtelseavtal skrivs med hyresvärden,
- ▶ Gör en dokumenterad bedömning av huruvida avtalen avseende Rocklunda är av finansiell eller operationell natur och anpassa redovisningen i enlighet med bedömningen.

Granskning av delegation av beslutanderätt och attestering

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av delegation av beslutanderätt och attestering. Syftet med granskningen är att bedöma om stadens rutiner för delegationsbeslut och attestering bygger på en tillräcklig och ändamålsenlig intern kontroll. I granskningen ingår samtliga av stadens nämnder samt kommunstyrelsen.

Vår sammanfattande bedömning är att stadens rutiner rörande delegering i allt väsentligt är ändamålsenliga. I regel anmäls delegationsbeslut till nämnd på ett korrekt sätt och överlag har nämnderna säkerställt en tydlig delegering av beslut. Vårt stickprov visar emellertid att följsamheten gentemot gällande delegationsordningar i vissa fall behöver stärkas.

En generell brist som förekommer i flera nämnders delegationsordningar är att ett flertal anställda kan ges rätt att besluta i samma typ av ärenden vid sidan av varandra, utan en uppdelning utifrån till exempel område eller verksamhet. Ett flertal nämnder anger själva i sina delegationsordningar att denna form av delegation inte är korrekt. Trots det förekommer sådana exempel i flera nämnder delegationsordningar. Vi bedömer det som angeläget att staden antar ett gemensamt förhållningssätt i denna fråga. Vidare är vi av uppfattningen att det av redovisningen av anmälda delegationsbeslut tydligare bör framgå vem som fattat beslutet i fråga. I nuläget hänvisas till den handläggare som handlagt ärendet, men detta är inte nödvändigtvis samma person som fattat delegationsbeslutet. En större tydlighet kring vem som fattat delegationsbeslut i anmälan till nämnd skulle förenkla nämndernas möjlighet att följa upp delegationsbeslut.

Västerås stads revisorer

Stadens riktlinjer för attestering är visserligen inte reviderade sedan 2010, men innehåller enligt vår bedömning ändamålsenliga instruktioner. Det är också positivt att riktlinjerna har kompletterats med tillämpningsanvisningar, som i större detalj beskriver rutinerna för attestering. Enligt vår bedömning finns dock skäl att se över huruvida riktlinjerna och tillämpningsanvisningarna behöver uppdateras. Vår genomgång av attestlistor visar att samtliga av nämndernas och kommunstyrelsens attestlistor lever upp till stadens gemensamma krav. Vidare noterades inga avvikelser i vårt stickprov av attestbehörigheter.

Behörigheten att lägga upp nya leverantörer i leverantörsregistret är begränsad till ett fåtal personer. Dessa personer har inte behörighet att genomföra utbetalningar. Enligt vår bedömning kan dock riktlinjerna kring registrering av nya leverantörer samt registervården tydliggöras. Det är väsentligt att det finns tydliga och ändamålsenliga rutiner kopplat till dessa områden, eftersom det finns flera risker förenade med brister i denna hantering.

Utifrån granskningens iakttagelser rekommenderar vi kommunstyrelsen och samtliga nämnder att:

- ▶ Se över delegationsordningen utifrån granskningens noteringar
- ▶ Skriva ut vem som fattat delegationsbeslutet i redovisningen till nämnden eller styrelsen

Utifrån granskningens iakttagelser rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Ta fram skriftliga rutiner för hantering av leverantörsregistret.
- ▶ Se över om riktlinjerna och tillämpningsanvisningarna för attestering behöver revideras.

Granskning av stadens hållbarhetsarbete och Agenda 2030

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av stadens hållbarhetsarbete och Agenda 2030. Syftet med granskningen är att bedöma huruvida kommunen har ändamålsenliga och effektiva processer för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030. Vi bedömer att kommunstyrelsen, i huvudsak, har tillräckliga strukturer och förutsättningar för att underbygga och möjliggöra uppfyllnad av fullmäktiges hållbarhetsrelaterade mål samt Agenda 2030.

Det finns en tydlig och dokumenterad ansvarsfördelning för verksamhetsområdet strategisk samhällsutveckling. I och med de strategiska utvecklingsområdena, vilka har en tydlig koppling till Agenda 2030, har staden även identifierat väsentliga specifika områden för Västerås. Det genomförs analyser och arbete i samverkansgrupper för att integrera Agenda 2030 i stadens verksamheter. Vi ser positivt på att staden har vedertagna samverkansprocesser för att kontinuerligt diskutera frågorna, såväl som för att samla in information.

Vi bedömer däremot att det finns ett behov av översyn för att säkerställa en koppling mellan styrdokumentet samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt, där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen. Kommunstyrelsen bör även tydliggöra kraven som ska gälla för bolagskoncernen, bland annat avseende efterlevnad och uppföljning av program och planer, såväl som eventuella krav på deltagande i relevanta forum.

Västerås stads revisorer

Det finns ett behov av att utveckla mer kvalificerade och strukturerade analyser inom hållbarhetsområdet såväl som en samordnad uppföljning av styrdokumenterna som rör hållbarhet. Detta för att staden ska kunna anpassa åtgärder och aktiviteter inom hållbarhetsområdet och de globala målen efter en aktuell omvärldsanalys. Staden har påbörjat ett arbete med att implementera ett hållbarhetsverktyg för att kunna följa upp hållbarhetsrelaterade nyckeltal, vilket vi ser positivt på.

Vi har uppmärksammat att det finns ett pågående arbete för att genomföra samtliga aktiviteter i miljö- och klimatsatsningen för 2020 om 3,5 mnkr. Kommunstyrelsen har använt dessa medel för förstärkningar inom områdena: upphandling, plastbantning och nedskräpning. Kommunstyrelsen behöver dock fortsätta arbetet med att genomföra samtliga aktiviteter.

Till programmet för social hållbarhet ska en årlig handlingsplan fastställas. Detta har dock inte gjorts 2019 eller 2020. Vi bedömer det angeläget att staden tar fram en handlingsplan i enlighet med programmets direktiv. Detta för att tydliggöra vilka prioriteringar och aktiviteter som staden behöver genomföra för att uppnå programmets ambitioner.

Vi rekommenderar att kommunstyrelsen:

- ▶ Genomför en översyn av styrdokumenterna inom hållbarhetsområdet med syfte att säkerställa en koppling mellan styrdokumenterna samt för att bedöma om nyare styrdokument kan ersätta äldre. Detta för att säkerställa en sammanhållen styreffekt där målen inte är för många och ambitionerna är tydliga för organisationen.
- ▶ Tydliggör kraven som ska gälla för bolagskoncernen, bland annat avseende efterlevnad och uppföljning av program och planer, såväl som eventuella krav på deltagande i relevanta forum.
- ▶ Fastställer en handlingsplan till programmet för social hållbarhet, i enlighet med programmets direktiv.
- ▶ Fortsätter arbetet med att genomföra samtliga aktiviteter i klimat- och miljöatsningen för 2020.
- ▶ Utvecklar mer kvalificerade och strukturerade analyser inom hållbarhetsområdet och fullt ut implementerar det nya uppföljningsverktyg med nyckeltal för hållbarhetsområdet.
- ▶ Systematiserar och utvecklar en mer (formaliserad) samordnad uppföljning av styrdokumenterna inom hållbarhetsområdet.
- ▶ Säkerställer att samtliga verksamhetsområden och processägare inkommer med risk- och internkontrollplaner i enlighet med Riktlinje för riskhantering och intern kontroll.

Granskning av efterlevnad rörande dataskyddsförordningen GDPR (staden)

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av kommunens hantering av personuppgifter och efterlevnad av dataskyddsförordningen (The General Data Protection Regulation, GDPR).

Granskningens syfte har varit att ge en övergripande förståelse av huruvida kommunen, d.v.s. kommunstyrelsen och övriga nämnder, bedriver ett ändamålsenligt arbete med dataskyddsförordningen och hur väl man uppfyller de åtgärder som förordningen stipulerar. Analysen har baserats på intervjuer med identifierade nyckelpersoner i verksamhetens personuppgiftssäkerhetsarbete samt genomgång av insamlad styrdokumentation. Intervjuer har skett med stadens dataskyddsombud (DSO) och informationssäkerhetsstrateg samt med

Västerås stads revisorer

de tre utvalda förvaltningarna Vård- och omsorgsförvaltningen (VOF), Barn- och utbildningsförvaltningen (BUF) samt Teknik- och fastighetsförvaltningen (TFF). Förvaltningarna valdes för att få ett representativt urval av kommunens verksamheter, med fokus på både de mest kritiska förvaltningarna (VOF och BUF) samt en mindre kritisk (TFF) vad gäller personuppgiftshantering. Analys och iakttagelser har faktagranskats av de identifierade nyckelpersonerna.

En översiktlig granskning av 12 olika områden med utgång i EY:s ramverk för personuppgiftshantering gentemot dataskyddsförordningen för kommunala verksamheter har genomförts under juni till september 2020. Enligt metoden bedöms verksamhetens mognadsgrad enligt 116 punkter på en ordinarie skala från 1 (begynnande) till 5 (optimerad) inom de respektive 12 områdena. Den genomsnittliga mognadsgraden är baserat på snittet av mognadsgraden för de respektive 12 områdena.

Baserat på den analys och granskning som genomförts bedöms Västerås stad ha den genomsnittliga mognadsgraden 3,1 av 5,0. 3,1 är en något lägre mognadsgrad än vad EY rekommenderar för en kommun, givet den stora mängd personuppgifter och känsliga personuppgifter som hanteras inom förvaltningarna, men något högre än vad EY generellt observerar för kommuner.

Kommunen har lagt mycket resurser på arbetet med informationssäkerhet vilket avspeglas i ett en väl utvecklad organisation och rutiner. Kunskapsnivån inom dataskyddsorganisationen är hög och de ansvariga arbetar överlag strukturerat med dataskyddsfrågor. Således bedöms mognadsgraden vara högst inom organisation och ansvar, samt de två rutintunga områdena behandling av personuppgifter och riskhantering.

Rapportens huvudsakliga iakttagelse berör området kontroll. Kommunens granskning och rapportering inte har utvecklats i samma takt som övrigt arbete och i dagsläget saknas granskning av förvaltningarnas arbete med personuppgiftssäkerhet i stort sett helt. Det finns varken internkontroller inom förvaltningarna som tydligt täcker in de olika aspekterna av dataskyddsarbetet, eller granskningar från centralt håll. Detta bidrar till att den faktiska efterlevnaden av rutiner för personuppgiftshantering är oklar. Viktigt att notera är att EY i och med denna rapport har granskat utformningen av organisationen, ramverk och rutiner, men inte tagit stickprov på hur väl denna struktur efterlevs i praktiken. Verksamheten bör införa kontrollrutiner, där granskningar för personuppgiftshantering genomförs regelbundet och rapportering sker mellan förvaltningarna, dess nämnder, DSO och kommunledningen. Genom att införa mer strukturerade analyser och åtgärdsplaner kommer även arbetet inom övriga områden förbättras ytterligare.

Den samlade bilden är således att kommunen initialt valt att prioritera införande av fungerande processer genom verksamheten, vilket EY bedömer har fungerat väl, men att det nu är hög tid att införa strukturerade granskningar och rapportering i relation till arbetet. EY rekommenderar vidare att kommunen inför regelbundna utbildningsinsatser inom GDPR samt att de mest kritiska verksamheterna tydliggör sin strategi för utbildningsinsatser och medvetenhet hos sina medarbetare och inför åtgärder därefter.

EY har även genomfört en separat granskning av kommunens bolagskoncern. Anmärkningsvärt är att Västerås stad trots helägarskap i flera av bolagen inte i en betydande grad har samordnat arbetet med personuppgiftssäkerhet med bolagen.

Västerås stads revisorer

Granskning av efterlevnad av dataskyddsförordningen GDPR i Västerås stadshus AB samt dotterbolag

På uppdrag av det förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av de kommunala bolagen Bostads AB Mimer, Mälarenergi AB inklusive Fibra samt Mälarenergi Elnät AB, Mälarhamnar AB, Västerås Marknad & Näringsliv AB, Västerås Parkerings AB och Västerås stads strategiska fastigheter AB samt Nya Västerås flygplats AB (i begränsad omfattning), med avseende på hantering av personuppgifter och efterlevnad av dataskyddsförordningen (The General Data Protection Regulation, GDPR). Intervjuer har även hållits med representanter från koncernbolaget Västerås Stadshus AB, vilka dock inte har någon aktiv roll i bolagens personuppgiftsarbete och därför inte inkluderats som separat granskningsobjekt.

Granskningens syfte har varit att ge en övergripande förståelse för huruvida kommunens bolag bedriver ett ändamålsenligt arbete med dataskyddsförordningen och hur väl man uppfyller de åtgärder som förordningen stipulerar. Analysen har baserats på intervjuer med identifierade nyckelpersoner i verksamheternas dataskyddsarbete samt genomgång av insamlad styrdokumentation.

En översiktlig granskning av 12 olika områden med utgång i EY:s ramverk för personuppgiftshantering gentemot dataskyddsförordningen för kommunala verksamheter har genomförts under maj till september 2020. Enligt metoden bedöms verksamhetens mognadsgrad enligt 116 punkter på en ordinarie skala från 1 (begränsad) till 5 (optimerad) inom de respektive 12 områdena. Den genomsnittliga mognadsgraden är baserat på snittet av mognadsgraden för de respektive 12 områdena.

Baserat på den analys och granskning som genomförts bedöms bolagen ha en varierande mognadsgrad från låg till hög i förhållande till jämförbara organisationer. Styrningen från Västerås stad är problematisk såtillvida att den helt saknas. Detta medför att man från kommunens sida inte genom styrning har säkerställt att bolagen arbetar med dataskyddsförordningen (GDPR) på ett ändamålsenligt sätt. I praktiken har vissa bolag självständigt löst detta på ett ändamålsenligt sätt, men samtliga bolag saknar viktiga processer inom specifika områden. Noterbart är att Mimer – det bolag med flest personuppgifter – har en mycket låg mognadsgrad inom riskhantering och kontroll. Vad gäller Nya Västerås Flygplats, vilka vid tidpunkten för granskningen är föremål för beslut om nedläggning, har EY i samråd med revisionen valt att använda ett anpassat granskningsprogram med begränsad omfattning för att kunna ge ett revisionsutlåtande med en så rättvisande bild som möjligt. Baserat på detta konstaterar EY att arbetet med dataskydd i flygplatsbolaget kan anses ändamålsenligt.

På en övergripande nivå rekommenderar EY att Västerås stad samordnar dataskyddsarbetet med bolagen eller mellan de bolag där behov finns, genom att bistå med kunskap, styrdokumentation, vägledning och tydligare styrning. Flera av bolagen skulle exempelvis dra stor nytta av att ha ett professionellt dataskyddsombud på deltid. Genom samordning kan kommunen som helhet arbeta mer resurseffektivt och uppnå en högre mognadsgrad.

Granskning av äldrenämndens styrning och uppföljning av kvalitet och valfrihet inom hemtjänsten

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av äldrenämndens styrning och uppföljning av kvalitet och valfrihet inom hemtjänsten.

Västerås stads revisorer

Granskningen visar på en rad utvecklingsområden gällande styrning och uppföljning av kvalitet och valfrihet inom hemtjänsten. Nämndens avsaknad av ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter (2011:9) utgör den huvudsakliga bristen. Nämnden har kravställt att systematiskt kvalitetsarbete ska bedrivas inom hemtjänstenheterna, men avsaknaden av ett ledningssystem på förvaltningscentral och nämndnivå gör att systematik i nämndens styrning och uppföljning av kvalitet uteblir.

Det saknas en tydlig plan/strategi/styrparametrar eller definition av kvalitet inom hemtjänsten i Västerås stad. Kvalitetsmålen i verksamhetsplanen är inte tillräckliga för att kunna utgöra en erforderlig grund för styrning och uppföljning av kvalitet. Nämndens styrning av kvalitet baseras istället på kontroll av avvikelser. Detta sker dels genom avtalsuppföljning av hemtjänstutförare, dels via uppföljning av synpunkter. Vi bedömer att avtalsuppföljning är centralt i ett LOV-system och att synpunktsuppföljning ska utgöra en del av en äldrenämnds kvalitetsuppföljning, men dessa delar kan inte helt ersätta andra centrala områden såsom uppföljning utifrån definierade kvalitetsparametrar etc. Dessutom sker ingen avtalsuppföljning inom egenregin.

Gällande valfrihet är vår bedömning att nämnden inte tillsett styrindikatorer med bäring på valfrihet. En privat utförare kan idag fritt välja var etablering ske. Ersättningssystemet är en anledning till att privata utförare väljer att inte etablera sig på landsbygden. I de flesta nyckelkodsområden på landsbygden finns bara egenregin som utförare.

Ytterligare utvecklingsområden som har framkommit i granskningen gäller brister i nämndens roll som arbetsgivare, brister i dialog mellan nämnd och förvaltning samt ett utbrett missnöje med ersättningssystemet som inte tydligt främjar kvalitet och valfrihet.

Utifrån vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer:

- ▶ Nämnden rekommenderas att säkerställa uppbyggnad av ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter.
- ▶ Nämnden bör säkerställa ett system för styrning och ledning som bygger på dialog, uppföljning och långsiktig strategisk planering i nära samråd med förvaltningen.
- ▶ Nämndens beslut och prioriteringar under innevarande budgetår bör med ökad tydlighet utgå från verksamhetsplan, budget och kommande ledningssystem för systematisk kvalitetsutveckling.
- ▶ Nämnden bör säkerställa en tydlig koppling mellan krav och kvalitet i avtalen/förfrågningsunderlagen med utförare av hemtjänst.
- ▶ Nämnden rekommenderas att tydliggöra äldreombudsmannens roll i det systematiska ledningssystemet för kvalitet.
- ▶ Nämnden rekommenderas att säkerställa erforderlig avtalsuppföljning av egenregins verksamhet.
- ▶ Nämnden bör se över arbetet med framtagande av indikatorer i verksamhetsplanen.
- ▶ Nämnden bör säkerställa att dialogträffar med utförare sker i syfte att möjliggöra för kvalitetsutveckling och förbättring i dialog.
- ▶ Nämnden rekommenderas att öka transparensen i det ekonomiska beslutsfattandet.
- ▶ Nämnden rekommenderas att vidta åtgärder för att säkerställa att identifierade brister i ersättningssystemet åtgärdas.
- ▶ Nämnden rekommenderas att vidta åtgärder för att säkerställa att nämndens roll och ansvar som arbetsgivare fungerar ändamålsenligt.

Västerås stads revisorer

Granskning av upphandlingsprocessen i förhållande till LOU

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av upphandlingsprocessen i förhållande till LOU. Granskningens syfte är att bedöma huruvida det föreligger en ändamålsenlig intern kontroll i staden med avseende på genomförande av upphandlingar enligt LOU samt stadens styrdokument.

Vår sammantagna bedömning är att staden inte säkerställer en tillräcklig intern kontroll med avseende på upphandlingsprocessen vid tidpunkten för granskningen. Vår bedömning grundar sig i att det saknas en strategisk styrning och uppföljning av upphandlings- och inköpsverksamheten i enlighet med upphandlingspolicyns intentioner. Genomfört stickprov visar att upphandlingslagstiftningen och stadens styrdokument följs i allt väsentligt i de fall upphandlingsenheten ansvarat för upphandlingen, men det förekommer flera fall där inköp görs utan avtal. Vi noterar dock att flera väsentliga åtgärder vidtas och planeras för att stärka den interna kontrollen avseende upphandling och inköp.

Givet omfattningen av stadens årliga inköp, bedömer vi det angeläget att den strategiska styrningen av inköps- och upphandlingsverksamheten stärks, i enlighet med antagen policy. Inköpsfrågor behandlas inte systematiskt i koncernledningsgruppen och det saknas enligt uppgift strategiska forum för att planera och förankra stadsövergripande inköpsbehov och löpande prioritering. Det är inte heller helt tydliggjort var i organisationen beslut om stadsövergripande upphandlingar ska tas. Sammantaget medför detta att upphandlingsarbetet i stor utsträckning blir reaktivt snarare än proaktivt.

Vidare bedömer vi att upphandlingsverksamheten inte fullt ut ligger i linje med av fullmäktige beslutade styrdokument. Vi ser positivt på att en översyn av samtliga styrdokument inom området är planerad till 2021.

Vid tidpunkten för granskningen saknas möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt följa upp omfattningen av otillåtna direktupphandlingar, felaktiga avrop och olika verksamheters köpmönster. Vi noterar att flera relevanta åtgärder pågår eller planeras för att stärka den operativa styrningen och interna kontrollen avseende inköp och upphandling. Under 2021 införs bland annat ett analysverktyg som möjliggör uppföljning och spendanalys. Vidare ska beställarfunktionen formaliseras genom en certifiering. Vi bedömer att dessa insatser bör prioriteras för att tillse en tillräcklig intern kontroll framgent.

Utifrån granskningens slutsatser ger vi följande rekommendationer:

Kommunstyrelsen och samtliga nämnder:

- ▶ Säkerställ att all upphandling och inköp sker i enlighet med upphandlingslagstiftning samt stadens styrdokument.

Kommunstyrelsen:

- ▶ Tydliggör den strategiska styrningen avseende upphandlingsfrågor utifrån ett koncernperspektiv, för att tillse den helhetssyn och effektivitet som uttalas i inköps- och upphandlingspolicyn. Utred om upphandlingsenhetens organisatoriska placering medger en tillräcklig strategisk styrning.
- ▶ Tydliggör roll- och ansvarsfördelning avseende stadsövergripande upphandlingsbehov, beslut och -processer, inklusive delegation och finansiering
- ▶ Prioritera revidering av styrdokument avseende inköp och upphandling
- ▶ Stärk kontroll och uppföljning avseende stadens totala inköp, för att kunna identifiera och vidta åtgärder rörande otillåtna köpbeteenden i organisationen.

Tekniska nämnden och fastighetsnämnden:

Västerås stads revisorer

- ▶ Tillse att nämndspecifika handlingsplaner rörande upphandling ligger i linje med stadens övergripande policy och riktlinjer

Granskning av stadens hantering av covid-19, ur ett internkontrollperspektiv

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en granskning av kommunstyrelsens, äldrenämndens, utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens, kulturnämndens samt miljö- och konsumentnämndens styrning och interna kontroll rörande hanteringen av covid-19.

Granskningen visar att stadens krisberedskap överlag varit ändamålsenlig. Samtliga intervjuade upplever att verksamheten stått rustad med aktuella beredskapsplaner och att övning och utbildning som skett åren innan pandemins utbrott varit en framgångsfaktor i krisarbetet. Risk- och sårbarhetsanalyser har redovisat risken för smittspridning och pandemi.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen säkerställt en ändamålsenlig och välfungerande krisledningsorganisation där politisk ledning och verksamhet bedöms ha följt de planer, roller och ansvar som beredskapsplanerna befäst. Kommunstyrelsen har aktivt följt arbetet, men överlåtit beslutanderätt till stadsdirektören i enlighet med stabsmetodik. Kommunstyrelsens ordförande har under 2020 deltagit vid krisledningsstabens möten. Beslutet att inte aktivera krisledningsnämnden till förmån för den inövade stadsledningsmetodik bedöms ändamålsenligt och i linje med ansvarsprincipen. Utifrån protokollsgranskningen tyder inget på att beslutandegången eller ärendeberedningen strider mot kommunallagen.

Äldrenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden samt kulturnämnden aktiverade krisledningsstaber i samband med att den centrala krisledningsstaben trädde i kraft. Nämnderna har kontinuerligt följt de tjänstemannaleda krisledningsorganisationernas arbete, dels genom återrapportering vid nämndsmöten, dels via veckovis information från respektive direktör. Vård- och omsorgsförvaltningen vars verksamhet drabbats hårt av pandemin, har genomfört en erfarenhetsstudie av arbetet inom fem särskilda boenden under pandemins första månader. En utredning av de höga dödstaten inom särskilda boenden har skett enligt ett nämndinitiativ.

Miljö- och konsumentnämnden aktiverade inte en krisledningsstab. Istället fokuserades arbetet inom förvaltningen på det nya och omfattande uppdraget att genomföra trängseltillsyner. Förvaltningsdirektören deltog i den centrala stabens krisledningsarbete.

Utifrån vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer:

- ▶ Kommunstyrelsen, äldrenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden samt miljö- och konsumentnämnden rekommenderas att fortsatt aktivt prioritera och delta i övning i stabsmetodik framgent.
- ▶ Kommunstyrelsen, äldrenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden samt miljö- och konsumentnämnden rekommenderas att fortsatt arbeta för ett kontinuerligt lärande och säkerställa att erfarenheter från pandemin tillvaratas.
- ▶ Äldrenämnden rekommenderas att fortsatt följa utvecklingen avseende samverkan med regionen. Detta bedöms vara av vikt, särskilt i samband med vaccinering till följd av Covid-19 pandemin

Västerås stads revisorer

- ▶ Äldrenämnden rekommenderas att säkerställa att diarieföring av vård- och omsorgsförvaltningens krisledningsprotokoll säkerställs

Övriga granskningsinsatser

Utöver de granskningar som beskrivits har vi:

- ▶ Följt upp de fördjupade granskningar som genomfördes 2018
- ▶ Genomfört en utökad grundläggande granskning avseende projekt Resecentrum
- ▶ Utvecklat vårt arbete med grundläggande granskning av styrelser och nämnder.
- ▶ Haft en fortlöpande dialog med kommunfullmäktiges presidium.
- ▶ Haft en fortlöpande dialog med kommunstyrelsens presidium.
- ▶ Genomfört träffar med tjänstemän inom olika verksamhetsområden.
- ▶ Genomfört dialogträffar med de samtliga nämnders presidier
- ▶ Genomför utökad informationsinhämtning rörande Individ- och familjenämnden med anledning av nämndens återkommande betydande underskott
- ▶ Genomfört utökad informationsinhämtning vad gäller rutiner för delegationsbeslut inom Äldrenämnden.
- ▶ Genomfört fördjupande dialoger med kommunstyrelsens presidium, med anledning av revisionens iakttagelser och bedömningar.
- ▶ Lekmannarevisorerna har genomfört möten med samtliga bolag inom Stadshuskoncernen.

Västerås den 25 mars 2021

Asta Matikainen Lecklin

Åke Johansson

Elisabeth Löf

Jörgen Eklund

Hannah Widmark

Fredrik Domert

Barbara Conte

Ulf Nygren

Hans Stergel

Kerstin Ånevall Lind

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

JÖRGEN EKLUND

Undertecknare 1

Serienummer: 19450319xxxx

IP: 188.148.xxx.xxx

2021-03-25 09:06:54Z

ULF NYGREN

Undertecknare 1

Serienummer: 19570124xxxx

IP: 185.91.xxx.xxx

2021-03-25 09:17:43Z

HANS STERTEL

Undertecknare 1

Serienummer: 19430526xxxx

IP: 5.243.xxx.xxx

2021-03-25 09:30:12Z

BARBARA CONTE

Undertecknare 1

Serienummer: 19530629xxxx

IP: 188.148.xxx.xxx

2021-03-25 10:09:06Z

Mariana Elisabeth Löf

Undertecknare 1

Serienummer: 19611023xxxx

IP: 92.34.xxx.xxx

2021-03-25 10:18:43Z

ÅKE JOHANSSON

Undertecknare 1

Serienummer: 19550519xxxx

IP: 79.138.xxx.xxx

2021-03-25 11:12:02Z

ASTA MATIKAINEN LECKLIN

Undertecknare 1

Serienummer: 19501211xxxx

IP: 83.254.xxx.xxx

2021-03-25 11:16:11Z

Karl Fredrik Domert

Undertecknare 1

Serienummer: 19710214xxxx

IP: 165.225.xxx.xxx

2021-03-25 14:35:15Z

Penneo dokumentnyckel: XSTWGW-QAD0X-0LCUJ-PAIVY-3GXSB-CQZJE

Detta dokument är digitalt signerat genom Penneo.com. Den digitala signeringsdatan i dokumentet är säkrad och validerad genom det datogenererade hashvärdet hos det originella dokumentet. Dokumentet är låst och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. All kryptografisk information är innesluten i denna PDF, för framtida validering om så krävs.

Hur man verifierar originaliteten hos dokumentet

Detta dokument är skyddat genom ett Adobe CDS certifikat. När du öppnar

dokumentet i Adobe Reader bör du se att dokumentet är certifierat med **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com> Detta garanterar att dokumentets innehåll inte har ändrats.

Du kan verifiera den kryptografiska informationen i dokumentet genom att använda Penneos validator, som finns på <https://penneo.com/validate>

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

HANNAH WIDMARK

Undertecknare 1

Serienummer: 19890928xxxx

IP: 90.129.xxx.xxx

2021-03-25 14:35:49Z

Kerstin Ånevall Lind

Undertecknare 1

Serienummer: 19500621xxxx

IP: 213.113.xxx.xxx

2021-03-25 14:47:13Z

Penneo dokumentnyckel: XSTWVG-QAD0X-0LCUJ-PAIVY-3GXSB-CQZJE

Detta dokument är digitalt signerat genom Penneo.com. Den digitala signeringsdatan i dokumentet är säkrad och validerad genom det datogenererade hashvärdet hos det originella dokumentet. Dokumentet är låst och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. All kryptografisk information är innesluten i denna PDF, för framtida validering om så krävs.

Hur man verifierar originaliteten hos dokumentet

Detta dokument är skyddat genom ett Adobe CDS certifikat. När du öppnar

dokumentet i Adobe Reader bör du se att dokumentet är certifierat med **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com> Detta garanterar att dokumentets innehåll inte har ändrats.

Du kan verifiera den kryptografiska informationen i dokumentet genom att använda Penneos validator, som finns på <https://penneo.com/validate>